

DR. BABJÁK RÉKA REBEKA¹

A fehérgalléros bűnözés – kiemelt figyelemmel az érintett bűncselekményi körre és a fehérgalléros bűnözést övező látencia jelentőségére

1. Bevezetés

Ahogy Waylon Jennings dalszövegében írta, az emberek elkövetnek gyilkosságot és mindenféle súlyos testi sértést, majd néhány év múlva visszatérnek az utcákra. Ezzel szemben a highway robbery² és a fehérgalléros bűnözők csak nevetnek azon a rendszeren, amit legyőznek.³ A klasszikus fehérgalléros bűnözést jól szemlélteti a mondás: egy bank kirablásának a legjobb módja az, ha van egy bankunk.⁴

A fehérgalléros bűnözés szókapcsolat manapság már nem csak a jogászok számára ismerős. Már e képletes kifejezés is utal arra, hogy a fehérgalléros bűnözés tekintetében az elkövetők nagy presztízsű, magas beosztású személyek. Az átvitt értelmű kifejezés az angol nyelvből ered, a white-collar worker kifejezés az értelmiségi, irodai dolgozókra vonatkozik, tehát ez a magasabb presztízsű munkákat végző személyekre utal. Ugyanakkor, ha egy 'átlagos' bűnözőre gondolunk, akkor nem ez az általános kép, ami felöltik bennünk. Igen érdekesnek tartom, hogy mi-

közben ez a fajta bűnözés nagy méretű károkat okoz, mégis olyan érzet lengi körül, mintha a társadalom ezen bűncselekmények felett szemet hunyna vagy legalábbis megbocsátóbb lenne, esetleg elismerné, magasabb társadalmi presztízszel ruházná fel ezeket az elkövetőket. Kicsit olyan ez, mint a Kapj el, ha tudsz! című filmben, ahol tulajdonképpen mindenki a Leonardo DiCaprio által játszott szélhámosnak szurkolt. A hírportálokon is számos alkalommal jelennek meg hírek arról, hogy például milliárdos vállalkozók nem fizettek adót, esetleg, hogy igen nagy tekintélyű üzletemberek fiktív adatokkal játszva csökkentették a fizetendő adót, vagy, hogy magas beosztású személyeket korrupcióval gyanúsítanak. A fehérgalléros bűnözés akár milliárdos nagyságrendű károkat is okozhat, kihathat egy egész ország gazdasági életére, ráadásul az ezen a területen igen jellemző látencia miatt ezek a károk legtöbbször nem térülnek meg. Éppen ezért kiemelten jelentősnek tartom annak a kérdésnek a kutatását, hogy milyen tényezők okozzák azt, hogy ezek a bűncselekmények sokszor maradnak rejtve.

2. Bűncselekménytípusok a fehérgalléros bűnözés vonatkozásában

Ahhoz, hogy a látencia kérdésével foglalkozhassunk, először fontos tisztázni azt, hogy mi is az a fehérgal-

¹ Ügyvédjelölt, Budapest

² Olyan vásárlási szituáció, amikor az eladó felhárborítón és arcátlanul sok pénzt kér el az adott árucikkért.

³ [...] Men commit murder and all kinds of mayhem
In a few years they're back on the streets

Highway robbery and white collar crime

And they laugh at the system they beat [...] részlet Waylon Jennings Out of Jail című dalából

⁴ William K. BLACK: *The Best Way to Rob a Bank Is to Own One: How Corporate Executives and Politicians Looted the S&L*, Texas, University of Texas Press, 2005.

léros bűnözés, és hogy milyen bűncselekmények tartoznak ebbe a körbe.

A fehérgalléros bűnözés fogalom kialakítójának Edwin H. Sutherlandet tartjuk. Az ő meghatározása szerint a fehérgalléros bűnözést „közeltőleg olyan bűncselekményként lehet meghatározni, amit egy jóhírű és magas társadalmi státuszú személy foglalkozási körében követ el.”⁵

Kránitz Mariann szerint azokat a bűncselekményeket lehet a fehérgalléros bűnözés fogalma alá vonni, amelyeknél az elkövető a személyes, vagy az elhelyezkedése által magában foglalt, de ténylegesen betöltött politikai-hatalmi-gazdasági státuszhoz, elithez való tartozáshoz, hierarchiában betöltött szerepéhez kapcsolódó tekintélyét működtetve követ el valamilyen bűncselekményt.⁶ Azoknak a bűncselekményeknek a köre elég jól meghatározható (habár tekintettel az új bűncselekményi formák megjelenésére, nem teljes körű), melyek a fehérgalléros bűnözés körébe vonhatóak: ezek a gazdasági bűncselekmények, a számítógépes bűncselekmények, a korrupciós bűncselekmények, az adatlopások és a környezetkárosító bűncselekmények, valamint bizonyos vagyoni elleni bűncselekmények.⁷ Ám a kategorizálás nem elég annak meghatározásához, hogy adott esetben fehérgalléros bűnözésről van-e szó. Ahhoz, hogy ezt el lehessen dönteni, minden esetben szükség van az elkövető személyének a vizsgálatára.

2.1. A fehérgalléros bűnelkövetés jellemzői

Ismeretes az, hogy a fehérgalléros bűnözés körébe tartozó bűncselekmények többségében nem önállóan állnak, hanem legtöbbször más bűncselekmény párosul ezekhez.⁸

A vizsgált bűncselekmények legnagyobb része gazdasági bűncselekmény, illetve intellektuális jellegű vagyoni elleni bűncselekmény, melyek érdekessége, hogy ezekhez szinte mindig tartozott valamilyen eszközcselekmény, általában magán-, illetve közokirat-hamisítás, és sokszor a közélet tisztasága elleni bűncselekmények is. Ezekben felül e bűncselekményeknél gyakori az is, hogy elkövetők együttműködnek, és az is, hogy ezeket folytatódólagosan vagy üzletszerűen követik el. Találhatunk a szakirodalomban még egy olyan gondolatot is, ami alapjaiban véve elhatárolja a fehérgalléros bűnözést a többi, közönséges bűnelkövetőtől a korábban említetteken kívül. Eszerint, a fehérgalléros bűncselekménynél maga a

tett, a tevékenység egy társadalmilag elfogadott, legális tevékenységhez kapcsolódik, míg ez az aktivitás tiltott az általános, hagyományos deliktumoknál. E gondolat alatt azt kell érteni, hogy a fehérgalléros bűncselekmények esetében maga a tett egy törvényes tevékenységhez kapcsolódik, értve ez alatt azt, hogy az üzleti tevékenység, a vállalkozás önmagában társadalmilag elfogadott magatartás, és lényegében annak a szabályozása kívül esik a büntetőjogon, de vannak olyan jogsértések, amelyek a büntetőjogi rosszallást már kiváltják.⁹

A fehérgalléros bűnözés kiemelten nagy anyagi károkat okoz, de mindemellett olyan erkölcsi kárt is, amelyet még csak felmérni sem lehet.¹⁰ Irk Ferenc megállapítása alapján az egy alapvető, lényegi jellemzője a fehérgalléros bűnözésnek, hogy annak elkövetői azért, hogy céljukat megvalósítsák, megtévesztő magatartást alkalmaznak. A megtévesztésnek Irk három formáját említi, a valóság megszerítését, annak utánzását, illetőleg elrejtését. Az utolsó forma az első kettőtől elhatárolható, hiszen ennek lényege abban áll, hogy az elkövető el akarja titkolni az illegális tevékenységét, azzal álcázva azt, mintha az a köznek hasznos lenne. Ráadásul e személyek számára tevékenységük során elérhetőek olyan legális eszközök, melyeket felhasználva a bűnelkövetést megvalósítják, tehát a pozíciójukat használják fel arra, hogy a bűncselekményt megvalósító tevékenységüket jogszerűvé (vagy annak a látszatát hordozóvá) tegyék. Lényegi elem a fehérgalléros bűnözés elemzése során a bizalom, a bizalmi kapcsolat. Úgy tűnik, hogy enélkül ez a fajta bűnözés létezni sem volna képes. Sokszor a jogi szabályozás rengetege az, ami lehetőséget ad az illegális tevékenység megvalósítására: egy multinacionális vállalkozás munkavállalóinak száma több száz, adott esetben több ezer is lehet, akikre sokféle jogi előírás vonatkozik, ezért a jogi útvesztőkben könnyű jogsértést megvalósítani. Emellett, a nagyvállalatok óriási üzleti forgalmat bonyolítanak, amelyek átláthatósága és ellenőrzése nehézkes, amely szintén lehetőséget biztosít az illegális tevékenységek elrejtésére.¹¹

David Weisburd, Elin Waring és Ellen F. Chayet megállapításaira hívja fel a figyelmet Korinek László, aminek – úgy vélem – igen nagy a jelentősége. Eszerint a fehérgalléros bűnelkövetőket általában úgy tekintik, mint akikre nem jellemző a bűnismétlés, ugyanakkor a valóság ezzel ellentétben áll: e szerzők azt mutatták ki, hogy ezen elkövetőknek megközelítőleg a fele már állt korábban büntetőeljárás hatálya alatt.¹²

Amikor a fehérgalléros bűnözés fogalmát említ-

⁵ INZELT ÉVA: *Korrupció: fehérgallérral vagy anélkül. A fehérgalléros bűnözés változó tartalma és formái – A doktori értekezés tézisei.* Budapest, ELTE-ÁJK, 2015. 3. [a továbbiakban: INZELT ÉVA (2015a)]

⁶ KRÁNITZ MARIANN: *Fehérgalléros bűnözés az ezredvég Magyarországon. Egy ténykutatás tapasztalatai* In: Irk Ferenc (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok*, 38. köt., Budapest, OKRI, 2001. 96.

⁷ INZELT ÉVA (2015a): i. m. 9.

⁸ Uo. 2.

⁹ IRK FERENC (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok*, 38. köt., Budapest, OKRI, 2001. 53–54.

¹⁰ KRÁNITZ MARIANN (2001): i. m. 93., 100.

¹¹ IRK FERENC: i. m. 55–56., 62.

¹² DAVID WEISBURD – ELIN WARING – ELLEN F. CHAYET: *White-Collar Crime and Criminal Careers*, 2001, Cambridge, Cambridge University Press, 27–31. Idézi: KORINEK LÁSZLÓ: i. m. 298.

jük tehát, akkor minden esetben figyelemmel kell lenni az elkövetőre is, hiszen pont ez teszi e fogalmat azzá, amit igazán jelent. A fehérgalléros elkövető személye, tekintélye, hatalma és kapcsolatai azok a tényezők, amelyek e bűnözés veszélyeit szinte felmérhetetlenné teszik. Hiszen pont ezek által válik lehetővé, hogy az adott bűncselekmény az adott formában megvalósulhasson.¹³

2.2. Vagyon elleni deliktumok és a gazdasági bűncselekmények kapcsolata a fehérgalléros bűnözéssel

A modern államokban a bűnözés szerkezetének meghatározó jellemzője az, hogy a vagyon elleni bűncselekmények többségben vannak. Érdekes megfigyelni a tendenciát: 1982-ben az összes bűncselekmény körülbelül 60%-át alkotta vagyon elleni bűncselekmény, ezzel szemben 1991-ben már ez az arány „felülmúlta” a korábbi, ekkor már 80% környékén mozgott az aránya.¹⁴ Ebből már levonható az a következtetés, hogy az össz-bűnözés gyors növekedésének előidézésében a vagyon elleni deliktumok növekedésének volt nagy szerepe. Mindeközben, irreális módon, az adatok alapján a '90-es évek közepén a gazdasági bűncselekmények aránya 4%-ról 2%-ra csökkent, az államigazgatás és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények aránya pedig 3%-ról mindössze 1%-ra. Természetesen, és érzékelhetően ezek az adatok nem a valóságot közvetítik, hiszen ahogy már említettem, a fehérgalléros bűnözés egyik legfőbb jellemzője a látencia, melyre részletesen ki fogok térni a deliktumok ismertetését követően.

2.2.1. Gazdasági bűnözés

A gazdasági bűnözés fogalom nem csak a fehérgalléros bűnözéshez kapcsolódik, ugyanis azonfelül sajátos vonásokat mutat, tehát a két fogalmat nem szabad egymással azonosítani. A gazdasági bűnözést nem egyszerű definiálni. A rendszerváltás előtti irányadó nézet szerint a gazdaság elleni bűncselekmények azok, melyek a „gazdaság szocialista rendszerének, e rendszer lényegét és működését meghatározó társadalmi viszonyoknak olyan bűnös megsértései, amelyek veszélyeztetik a népgazdaság törvényszerű fejlődését.”¹⁵ A '80-as évektől annak folyamán, hogy lépésről lépésre alakult a valódi piacgazdaság, a gazdasági életben a szereplők bővültek, a társaságok egyre aktívabbak lettek, így a gazdasági bűncselekmények sokkal szélesebb tartományba kerültek, hiszen innentől alapjaiban változott meg minden: a szervezeti keretek, az alanyok,

a gazdaság szerkezete, a működési rendszer. A rendszerváltás után nem sikerült egy mindenki által elfogadott definíciót alkotni a gazdasági bűncselekményekre, de talán ez nem is lett volna lehetséges, hiszen ezt az átmeneti időszakot a diverzitás és az új deviáns viselkedésmódok kialakulása jellemezte.¹⁶

Annak, hogy a piacgazdaság kialakult Magyarországon, velejárója volt az is, hogy megjelentek az új típusú gazdasági bűncselekmények. Azonban természetesen vannak olyan jellemzők is, amik már a szocialista időszakban is jelen voltak, mint például a szürke- és feketegazdaság, az adócsalás, az üzleti etika hiánya. Az a probléma, hogyha az egyik szereplő, aki jelen van a piacon, illegális eszközökhöz nyúl, azzal azt éri el, hogy idővel más piaci szereplők is ezt az utat fogják járni, kiváltképp abban az esetben, hogyha a tisztességtelen magatartást nem derítik fel időben, és nincs utána büntetés.¹⁷ Pusztai álláspontja szerint a gazdasági bűnözésnek az egyik, igen komoly oka az, hogy a gazdasági ciklusoknak van egyfajta gazdasági bűnözést generáló hatása. Pusztai utal arra is, hogy a gazdasági ciklus leszálló ága esetében a bűnözés növekszik, hiszen a nehéz helyzetben, amikor a cég fenntartása a cél, „könnyen” kerülnek az üzletemberek abba a helyzetbe, hogy gazdasági bűncselekményeket kövessenek el. Ezzel szemben akkor, amikor a gazdaság fellendül, virágzik, a bűnözés csökkenő tendenciát mutat.¹⁸

Az ENYÜBS¹⁹ adatok szerint az 1990 és 2013 közötti időszakban 4085 és 32 490 között változott a regisztrált gazdasági bűncselekményeknek a száma, ebből is 2011-ben volt a legmagasabb az esetszám, de megjegyezném, hogy 2008-tól indult határozott növekedésnek a regisztrált esetek száma. A regisztrált gazdasági bűncselekményeknek hozzávetőleg a felét a csődbűncselekmény, az adócsalás, a készpénzhelyettesítő fizetési eszköz hamisítása vagy azzal való visszaélés, illetőleg a pénzhamisítás adja.²⁰ 1993 és 1997 között a pénzhamisításoknak a száma a duplájára, az adócsalások, tb-csalások száma pedig a tízszeresére emelkedett. E változás kapcsolódik természetesen ahhoz a tényhez, hogy a szervezett bűnözés egyre nagyobb teret nyert magának.²¹

Tóth Mihály írásában a gazdasági bűnözésnek négy fogalmi szintjét differenciálja:²² a gazdasági bűnözés közvéleményben élő legátfogóbb fogalmát, a kriminológiai fogalmat, a gazdálkodással összefüggő bűnözést, végül a gazdasági bűncselekmények körét. A köznyelvi fogalom nagyon széles körű, magában foglal minden bűncselekményt, szabálysér-

¹⁶ Uo. 402.

¹⁷ INZELT ÉVA: *Átfedő halmazok: gazdasági bűnözés – fehérgalléros bűnözés*. Budapest, P-T Műhely, 2014. [a továbbiakban: INZELT Éva (2014b)] 248.

¹⁸ PUSZTAI László: Gazdasági ciklus és bűnözés. *Belügyi Szemle*, 1987/ 9.sz., 36–37.

¹⁹ Egységes nyomozó hatósági és ügyészégi bűnügyi statisztika.

²⁰ INZELT Éva (2014b): i. m. 249–252.

²¹ KATONA Géza: *Szervezett bűnözés Magyarországon*. BM Kiadó, Budapest, 2000. 74–75.

²² TÓTH Mihály: i. m. 404.

¹³ KRÁNYI Mariann: A „fehérgalléros bűnözés”. *Főiskolai Figyelő Plusz*, 1995/2.sz.146.

¹⁴ Uo. 142.

¹⁵ TÓTH Mihály: *A fehérgalléros bűnözés; a gazdasági bűnözés*. In: GÖNCZÖL Katalin – KERESZI Klára – KORINEK László – LÉVAY Miklós (szerk.): *Kriminológia – Szakkriminológia*. Budapest, Complex Kiadó, 2006.

tést, sőt olyan magatartást is, aminek az az eredménye, hogy a hétköznapi életben valaki jogtalan előnyre tesz szert. Tehát e fogalom alapján azokat a vállalkozókat is ide lehet sorolni, akik a joghézagokat használják ki. A kriminológiai fogalom már sokkal szűkebb, melynek lényege az, hogy gazdasági bűnözésnek azokat a bűnözési formákat kell tekinteni, melyek a gazdaság menetében valósulnak meg, vagy ahhoz szorosan kapcsolódnak, és ezen felül alkalmasak arra, hogy túlmenően az egyéni érdeksérelmen, a gazdálkodás rendjét, kereteit sértsék vagy veszélyeztessék. Ez a fogalom segít elválasztani a gazdasági bűnözést a vagyon elleni bűnözéstől, ugyanis míg előbbi a gazdálkodás menetéhez kapcsolódik, addig a vagyon elleni bűnözésnek ehhez nincs köze, ugyanis az az elkövetéskori birtok- vagy tulajdonviszonyokat sérti. A gazdasági bűncselekmények nehezen képzelhetők el valamilyen szervezettség nélkül, tehát ezeknél valamilyen szinten megjelenik a szervezett bűnözés, feltételezi azt a gazdasági bűnözés az esetek nagy részében. A szervezett gazdasági bűnözés pedig a legveszélyesebb irányvonal, mert egyre kiugróbbá válik annak a nemzetközi szintje. A gazdálkodással összefüggő bűnözés fogalmát a Btk. alapján lehet megismerni, széles értelemben véve, ugyanis igen sok bűncselekmény tartozik e csoportba. A Btk. XXXVI. fejezetében találhatóak a vagyon elleni bűncselekmények, a költségvetést károsító bűncselekmények körét pedig a Btk. XXXIX. fejezete határozza meg. Szemlélve a statisztikákat, a gazdálkodással összefüggő bűnözés és a még szűkebb gazdasági bűnözés az össz-bűnözés igen kicsi részét teszi ki.²³

Az Európa Tanács R (81) 12. számú ajánlása²⁴ függelékében meghatározzák, hogy mely bűncselekmények tartoznak a gazdasági bűnözés körébe, kifejtve azt is, hogy egy pontos definíció megfogalmazása nehézségekkel járna. Az ajánlás szerint 16 dolog tartozik ide, pár példát említve idetartoznak a kartell-bűncselekmények, a multinacionális gazdasági társaságok tisztességtelen tevékenységei és visszaéléseik, egyéb visszaélések (államok, szervezetek támogatásával való visszaélések), a számítógépes deliktumok, az adóbűncselekmények, a környezetkárosítás stb.²⁵

Sokszor a feketegazdaság (vagyis a jogszerű gazdasági kereteken kívül eső tevékenység) lényegi elemének tekintik az adóelkerülést, holott nem feltétlenül ez a célja, ugyanis a törvények megkerülése által elkövetett deliktumokat az adózással próbálják az elkövetők sok esetben legalizálni, például pénzmosás esetén ezzel kívánják a nyereségnek azt a látzatot adni, hogy azt törvényes úton szerezték. A fe-

hérgalléros bűnözés a feketegazdasághoz is kapcsolódik. Igaz, hogy ezek az emberek nem mindig tartoznak a legmagasabb körhöz, és nem biztos, hogy hatalmas vagyonnal rendelkeznek, ugyanakkor olyan pozíciót töltenek be, mely tekintélyt parancsol számukra, a befolyásuk nagy, kapcsolatrendszerük kiépült.²⁶

2.3. A pénzmosás és a fehérgalléros bűnözés

Nem is kérdés, hogy az illegális úton, bűncselekmények által megszerzett vagyon legalizálása szükséges a bünszervezetek fenntartásához. Ezeket az úgynevezett feketepénzeket fehérre kell mosni.²⁷

A pénzmosás fogalom minden olyan tevékenységet, eljárást magában foglal, amelynek a célja az, hogy ellehetetlenítse a bűncselekményből származó pénz eredetének megállapíthatóságát, azonosíthatóságát, és azt úgy tüntesse fel, mintha valamilyen legális forrásból származna.²⁸

Már Kránitz Mariann az 1995-ös tanulmányában²⁹ is kifejezésre juttatta azt a gondolatot, hogy a pénzmosás egy igen kedvelt, gyümölcsöző, jól befutott jelensége a fehérgalléros bűnözésnek, ráadásul azt is hangsúlyozza, hogy Magyarország Közép-Európa legnagyobb pénzmosodája, hiszen rendelkezésre áll a piszkos pénz, melyet tisztára kell mosni, és a „mosoda” is, vagyis azok a lehetőségek, amelyekkel a pénz tisztára mosása megvalósítható. Már 2001 óta a szabályozás alapján minden büntetendő cselekmény elkövetéséből származó dolog eredetének a leplezése érdekében elkövethető e deliktum, de azt fontos rögzíteni, hogy egy alpbűncselekmény elengedhetetlen feltétele a pénzmosás megvalósulásának. Régebben a pénzmosás a szervezett bűnözéshez kapcsolódott nagyon szorosan, annak jellemző megjelenési formáihoz pl.: embercsempészet, kábító szer-kereskedelem.

A fehérgalléros bűnözéssel összefüggésben fontosnak tartom megemlíteni a pénzmosás azon esetét, amikor a költségvetési csalás az alapcselekmény, ugyanis a szakemberek szerint ez egy jellemző megvalósulási forma. Az OKRI-ban végzett kutatás³⁰ szerint a pénzmosás gyakorlatban előforduló eseteiben többnyire olyan vállalkozásokat hoztak létre, melyek valódi gazdasági tevékenységet nem végeztek, és e cégek hamis számlák alapján úgy igényeltek vissza áfát, hogy arra nem voltak jogosultak. Ezt követően, a bűncselekményből származó összeg eredetét leplezendő, pénzügyi szolgáltatást vettek igénybe.

²⁶ Tóth Mihály: i. m. 403–404.

²⁷ KATONA Géza: i. m. 80.

²⁸ BELOVICVS ERVÍN – MOLNÁR GÁBOR – SINKU PÁL: *Büntetőjog II. Különös Rész*. Budapest, HVG-ORAC, 2018. 799–800.

²⁹ KRÁNYITZ MARIANN (1995): i. m. 148.

³⁰ KÁRMÁN GABRIELLA – MÉSZÁROS ÁDÁM – TILKI KATALIN: Pénzmosás a gyakorlatban. *Ügyészségi szemle*, 2016/1. évf. 5. sz. 86–96. <http://ugyessegiszemle.hu/hu/201603/ujtag#82> (letöltés dátuma: 2020. 09. 21.)

²³ Uo. 405–407.

²⁴ Európa Tanács R (81) 12. számú ajánlása <https://rm.coe.int/16806cb4f0> (letöltés dátuma: 2020. 10. 16.)

²⁵ KORINEK LÁSZLÓ: *Fehérgalléros, gazdasági, szervezeti és szervezett bűnözés*. In: KORINEK LÁSZLÓ: *Kriminológia II*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010. 301.

A pénzmosás igen gyakran kapcsolódik gazdasági tevékenység során elkövetett sikkasztáshoz, csaláshoz és hűtlen kezeléshez is. Az elkövetési értékek között olyat is találhatunk, ahol az érték 2,7 milliárd forint feletti volt. Ez jelzi, hogy e bűncselekmény óriási károkat tud okozni a gazdasági életben. Ugyanakkor a bizonyításnál komoly nehézségek merülnek fel, mint például az, hogy nyomon kövessék a különböző pénzügyi tranzakciókat, hogy végül visszakövetkezzen az összeg ahhoz a személyhez, aki az alapbűncselekményt elkövette. Az is nehezíti továbbá a helyzetet, hogy a bűnös vagyton igen gyakran keveredik olyan pénzzel, amely legális tevékenységből származik.

2.4. Korrupció kapcsolata a fehérgalléros bűnözéssel

A 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről XXVII. Fejezete tárgyalja a korrupciós bűncselekményeket, mely magában foglalja a vesztegetés különböző fajtáit.

A korrupció jelenségét azért érdemes külön is kiemelni, mert ezeknek a bűncselekményeknek a nagy hányada a fehérgalléros bűncselekmények közé tartozik. A korrupciónak két szintjét lehet megkülönböztetni: a kisstílusú korrupciót és a nagy horderejű korrupciót. Előbbi a hétköznapi élet szintjén marad, az alacsonyabb rangú köztisztviselők, vagy más dolgozó személyek, állampolgárok körében jelen lévő kisebb pénzmozgásokat, szívdességeket foglalja magában. Utóbbi ezzel ellentétben a magas rangú személyek közti korrupciónak vonatkozik, ahol a befolyásos gazdasági, politikai szereplők igyekeznek befolyásolni az állami intézmények, vagy a gazdasági szereplők működését a saját érdekeik érdekében.³¹

A fehérgalléros bűnözést tekintve e bűncselekmények közül kiemelkednek azok, melyek a befolyással kapcsolatosak, mert az elkövetői kör ezeknél olyan személyekből áll, akik komoly kapcsolatokkal és hatalommal rendelkeznek mind az államigazgatásban, mind a gazdasági életben. Nem véletlen az sem, hogy ezek azok a személyek, akik a legnagyobb károkkal járó korrupciós bűncselekményeket hajtják végre. Ez az a pont, ahol jól szemléltethető a fehérgalléros bűnözés és a korrupció összekapcsolódása, hiszen amikor e személyek követik el ezeket a bűncselekményeket, akkor lehet fehérgalléros korrupciónak beszélni.³²

A korrupciót definiálni nem egyszerű feladat, bár a fogalmat mindenki ismeri, hiszen azóta jelen van, hogy a társadalom kialakult.³³ Hankiss Elemér meg-

különböztetése³⁴ szerint létezik hivatalnoki, üzleti és politikai korrupció. A hivatalnoki korrupció az, amikor a hivatalnok indítványozza a korrupciót a mindennapi élet területein az ügyfelekkel. Az üzleti korrupció ezzel szemben az, amikor a vállalkozók kezdeményezik a korrupciót, méghozzá ők vesztegetik meg a hivatalnokokat, vagy politikai tekintéllyel rendelkező személyeket.

Az kijelenthető, hogy a korrupció megjelenésének, jelenlétének okai nem függetleníthetők a történelmi hagyományoktól, a gazdasági szinttől, a fennálló szabályozástól és a társadalomnak az erkölcsi szintjétől. A korrupciónak egyébként is igen nagy látencia jellemző, ezt csak tovább erősíti az, ha fehérgalléros korrupciónak van szó.³⁵

Inzelt Éva szerint a korrupció kortalan jelenség, ráadásul univerzális is, aminek két fontos jellemzője van: a haszonszerzés mint célzat és a valamilyen fajta hatalommal való visszaélés.³⁶ Kimondható, hogy a korrupció jelensége a piacra torzító hatással van, növeli a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségeket és rosszul hat a demokratikus folyamatokra is.³⁷

3. A látencia lehetséges okai és a fehérgalléros bűnözés társadalmi megítélése

Ahogy a XX. században elindult a műszaki és technikai fejlődés, mely által az információ áramlása sokkal gyorsabbá, értékesebbé vált, a látencia kérdése ezzel párhuzamosan egyre fontosabb lett, hiszen a veszélyessége és a volumene is növekedett a fehérgalléros bűnözésnek.³⁸

Az 1939. december 27-én tartott előadás során Sutherland kifejezésre juttatta, hogy azokat az embereket, akik magasabb pozícióban vannak a társadalomban, gazdaságban, nem tartóztatják le, és nem is ítélik el, ellentétben más személyekkel, holott ők is számtalanszor megszegik a jogszabályokat. Mi áll ennek a hátterében? Az, hogy ennek a társadalmi rétegnek több pénze van arra, hogy jobb, nagyobb kapcsolati hálójával rendelkező ügyvédek fogadjanak fel, és szintén a jó anyagi helyzetük miatt gyakran megpróbálkoznak azzal, hogy megvesztegessék az igazságszolgáltatásban dolgozókat, befolyásolva ezzel az egész rendszer működését.³⁹ Ezen vagyono-

³⁴ HANKISS Elemér: *Társadalmi csapdák. Diagnózisok*, Budapest, Magvető Kiadó, 1983. 93. Idézi: INZELT Éva (2015b): i. m. 22.

³⁵ INZELT Éva (2015b): i. m. 257–258.

³⁶ Uo. 29.

³⁷ INZELT Éva (2015a): i. m. 2.

³⁸ KRÁNYI Mariann: *Egy régi-új jelenség: a fehérgalléros bűnözés*. – In: BANA József (szerk.): *Bűn és bünbűdés I. Győri tanulmányok*. 23/2000. 137.

³⁹ INZELT Éva: *Edwin H. Sutherland és a fehérgalléros bűnözés 75 éve* In: BORBÍRÓ Andrea – INZELT Éva – KEREZSI Klára – LÉVAY Miklós – PODOLETZ LÉNA

³¹ DAVID O. FRIEDRICH: *Trusted Criminals, White Collar Crime in Contemporary Society*. 4. kiadás, Wadsworth, Belmont, CA, U.S.A., 2009. 8. Idézi: INZELT Éva: *Korrupció: fehérgalléros vagy anélkül. A fehérgalléros bűnözés változó tartalma és formái*. Budapest, ELTE-ÁJK, 2015. [a továbbiakban: INZELT Éva (2015b)] 29–30.

³² INZELT Éva (2015a): i. m. 2.

³³ Uo. 2.

sabb társadalmi réteg az anyagi helyzetüknek köszönhetően jobban képes arra, hogy tetteiket leplezze, és ennek köszönhetően jóval kisebb arányban kerülnek a bűnügyi statisztikába. Peter Brühl és Joachim J. Savelsberg megállapítása⁴⁰ szerint a fehérgalléros bűnelkövetők között is lehet különbséget tenni, és nem meglepő módon, közülük is általában azok lepleződnek le, akik kevésbé jelentősek, e kategórián belül „alacsonyabb társadalmi helyzetűek”. Schäfer István a művében rögzítette azt,⁴¹ hogy a tekintély, hatalom, és a vagyonosság olyan tényezők, melyek hatásosak abban, hogy a tényleges kriminalitás egy részét láthatatlanná tegyék.

Sokan nem gondolnak ezekre a cselekményekre bűncselekményként, hiszen sokakban a mai napig él az a fajta elgondolás, hogy a bűnözés elsősorban a szegények terepe. Ezen a területen a mai napig jelen van az úgynevezett „osztályszemlélet”, és azt sem lehet elfelejteni, hogy gyakran hallhatunk arról híreket, hogy egy egyszerű tolvajjal hogyan bánnak, ám ezt a fajta magatartást azoknál a terhelteknél, akik a társadalom elismert tagjai, nem érzékelhetjük, hiába követtek el sokkal nagyobb összegre kiterjedő bűncselekményt.⁴² Ebben azonban mára némi változás fedezhető fel, ugyanis az elmúlt két évtizedben terjedt el igazán a fehérgalléros bűnözés kutatásának a fontossága. Ez összefügg azzal, hogy gyakoriak a gazdasági válságok, melyek a rendszerben (mind a politikaiban, mind a gazdaságiban) egyre inkább megingatták a bizalmat.⁴³

A fehérgalléros bűnözés során látenciában maradó bűncselekmények magas számához hozzájárulnak e deliktumok áldozati oldalának jellegzetességei is. Sutherland kutatásai alapján azok, akik a leggyakrabban áldozatául esnek a fehérgalléros bűnözésnek, a fogyasztók, a versenytársak, részvényesek, alkalmazottak stb., ugyanakkor természetesen az állam is, például ha a költségvetési csalásra gondolunk, vagy hivatali vesztegetésre.⁴⁴ Az nem is kérdés tehát, hogy abban az esetben, ha valaki előnyt szerez egy bűncselekmény elkövetése során, akkor ezáltal valaki károsulni fog. A fehérgalléros bűnözés esetében legtöbbször nem a klasszikus értelemben vett áldozatokról beszélhetünk. Áldozat lehet egy cég, egy állampolgár, vagy akár az állampolgárok összessége is, de akár, ahogy már említettem, tágabb értelemben károsulhat az állami költségvetés is ezen bűncselekmények elkövetése által. Az üzleti életben elkövetett bűncselekmények kihathatnak azokra a

cégekre, melyek nem korrumpáltak, melyek nem a szabályok megkerülésével törekednek a fejlődésre. Lehet ennek a hitelezést csökkentő hatása is, amely az ipari és kereskedelmi tevékenységekre is kihat, nagymértékben lassítva azoknak növekedését. Ezenfelül, ha a környezetszennyezést tekinthetjük, akkor belátható az, hogy annak igen sok emberre kiterjedő negatív hatása van.⁴⁵ Ez összefügg a látenciával és a társadalmi megítélés kérdésével, ugyanis a jelentős látenciához nagyban hozzájárul, hogy nincs mindig természetes személy áldozata ezeknek a bűncselekményeknek. Illetve, ha a korrupciót tekintjük nem lehet azt sem elfelejteni, hogy ezeknek a bűncselekményeknek a természetéből adódóan, a deliktum eltitkolása mindkét résztvevő érdeke, ezért nehezebben derül fény az elkövetett bűncselekményekre. Ha pedig a gazdasági bűncselekményeket tekintjük, akkor az látható, hogy a látencia számos oka közül az egyik az is, hogy amikor a bűncselekmények a gazdálkodásnak a legális keretein belül történnek meg, akkor nem evidens ezeknek a büntetőjogilag büntetendő jellegük. A gazdasági bűncselekmények sokkal összetettebbek, több mögöttes jogszabályt kell ismerni, és nehezebb bizonyítani is. Ha például egy költségvetési csalást veszünk figyelembe, akkor első ránézésre a deliktumot megvalósító cégnek a számlái és szerződésai, bevallásai ugyanúgy megfelelőnek tűnnek, mint egy teljesen legálisan működő cég esetében.⁴⁶

A Pénzmosás és Terrorizmus-finanszírozás Elleni Szakértői Bizottság (The Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism – Moneyval) az Európa Tanács állandó ellenőrző szerve, amely 1997-ben jött létre, azóta alapokmányát több határozat is módosította. Feladatai közé tartozik a pénzmosás elleni küzdelem tekintetében a fő nemzetközi standardok betartásának az értékelése. Feladata, hogy ajánlásokat tegyen a nemzeti hatóságoknak azzal kapcsolatban, hogy min lenne szükséges javítaniuk, valamint megjelennek a kölcsönös értékelések, felülvizsgálatok, valamint a jelentések, melyeket rendszeresen nyomon követnek. Így a MONEYVAL célja az, hogy a nemzeti hatóságok tekintetében is javító hatást érjen el, legyen egyre hatékonyabb a küzdelem a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása ellen.⁴⁷ A Moneyval 2015–2016-ban folytatta le hazánk ötödik országvizsgálatát, és ezt előkészítve, a Legfőbb Ügyészség felmérte 2015-ben a pénzmosás miatti bűnügyeknek a tapasztalatait, melyek 2010. január 1-je után indultak. Ez a vizsgálat arra is rámutatott többek között, hogy a statisztikai adatok az ENYÜBS rendszerben igencsak pontatlanok, igen alacsony volt a pénzmosás miatt indult bűnügyek-

(szerk.): *A büntető hatalom korlátainak megtartása: A büntetés mint végző eszköz – Tanulmányok Gönczöl Katalin tiszteletére*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2014. [a továbbiakban: INZELT Éva (2014a)] 199.

⁴⁰ Peter BRÜHL – Joachim J. SAVELSBERG: *Constructing White-Collar Crime. Rationalities, Communication, Power*. Philadelphia, University of Pennsylvania Press, 1994. 3–4. Idézi: KORINEK László: i. m. 298.

⁴¹ SCHÄFER István: *A „fehérgalléros” büntetés*. Büntetőjogi dolgozatok, Pázmány Péter Tudományegyetem, Budapest, Új folyam, 7. szám, 1948. 14. – Idézi: INZELT Éva (2015b): i. m. 48.

⁴² KORINEK László: i. m. 297–298.

⁴³ INZELT Éva (2015b): i. m. 11–12.

⁴⁴ INZELT Éva (2014a): i. m. 203.

⁴⁵ INZELT Éva (2015b): i. m. 261–262.

⁴⁶ GYÖRY Csaba – INZELT Éva: *Fehérgalléros, gazdasági és korrupciós bűnözés* In: BORBÍRÓ Andrea – GÖNCZÖL Katalin – KERESZSI Klára – LÉVAY Miklós (szerk.): *Kriminológia*. Budapest, Wolters Kluwer; 2016. 468–469.

⁴⁷ <https://www.coe.int/en/web/moneyval>

nek a száma, és a vizsgálat ennek legfőbb okaként azt jelölte meg, hogy elmaradnak azon nyomozási cselekmények, melyek a bűncselekmény útján szerzett vagyont utóéletének a felderítésére és ezzel együtt a vagyonvisszaszerzésre irányulnak.⁴⁸ Ugyanakkor, 2020. január 24-én a Moneyval nyomon követési jelentést tett közzé Magyarországról, melyben azt mondták ki, hogy a 2016. szeptemberi jelentés elfogadása óta átértékeltek az országot, amelyben akkor eredetileg 'részben megfelelőnek'⁴⁹ minősítették. Az előrelépések eredményeként hazánk a 'nagyreszt megfelelő'⁵⁰ minősítést kapta.⁵¹ Mindez összefüggésben áll a legfőbb ügyész 2018. évi és 2019. évi országgyűlési beszámolóival az ügyészség tevékenységéről. Ezekben a beszámolóknak rögzítésre került, hogy a pénzmosás miatt indult eljárások száma éves szinten a többszörösére nőtt a 2016-ban regisztrált pénzmosás bűncselekmények számához képest.⁵² Ennek oka, hogy a Moneyval 5. országvizsgálata révén megfogalmazott ajánlásoknak a végrehajtása céljából kibocsátott intézkedések és iránymutatások egységesebbé tették a jogalkalmazási tevékenységet a pénzmosás terén.⁵³ A 2018. évi beszámolóban rögzítésre került az is, hogy az ENYÜBS a Be. hatálybalépését követően módosult abból a szempontból, hogy kiegészült egy olyan modullal, amellyel a büntetőeljárások kezdeti szakaszából is lehet bűnügyi statisztikai adatokat nyerni.⁵⁴ Tekintve tehát a pénzmosás területén az utóbbi években elért eredményeket, az látható, hogy egyre jobb eszközrendszerrel rendelkezünk a fehérgalléros bűncselekmények rejtettsége elleni küzdelemben.

4. A jelenlegi problémák, de lege ferenda javaslatok

Igen kevés a fehérgalléros bűnözés terjedelmére vonatkozó adat mind a mai napig. Ennek az oka részben az is, hogy nehéz lenne megállapítani, hogy pontosan mely elkövető által megvalósított bűncselekmény illik bele a kategóriába, illetőleg további nehezítő tényező az előbbiekben említett látencia is.⁵⁵ Megnehezíti a

hatékony fellépést ezekkel a bűncselekményekkel szemben az is, hogy nincs meg igazán a politikai akarat erre, az állampolgároknál az érdeklődés hiánya figyelhető meg.⁵⁶ Az ilyen bűncselekményekkel okozott károk megtérülése többségében lefoglalással és vagyonekobbzással történt, de ezzel a károknak csak a tizedét sikerül megtéríteni, az összeg többi része fellelhetően az elkövetőknél marad. Ezzel kialakult az a gondolat, hogy kifizetődő vállalni azt a kockázatot, hogy esetleg szabadságvesztés-büntetésre is ítéltetik az elkövetőt, mert a nyereség biztosnak látszik. A fontos, és jó lépés az lenne, ha meg lehetne alkotni az arra vonatkozó hatékony eszközt/eszközöket, amivel a bűncselekmény útján szerzett vagyont teljesen el lehessen vonni, hiszen így már más lenne a kockázata az elkövetésnek, nem lenne mindenképp jövedelmező.⁵⁷ A probléma az, hogy az eljáró bíróságoknak a vagyonekobbzás tekintetében a vagyon körének a meghatározása nehézséget jelent, valamint azt sem mindig könnyű tisztázni, hogy a vagyon hol van, ki a tulajdonosa, és pontosan mekkora az értéke. Ezen információk hiányában ugyanis nem lehet jogszerű, alapos döntést hozni. Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolása csak úgy lehetséges, ha a nyomozó hatóság kellő időt, figyelmet, körültekintést fordít a vagyon felderítésére.⁵⁸

A pénzmosás bűncselekmény elkövetése kapcsán a küzdelem hatékonyabbá tétele megvalósulhatna az információáramlás hatékonyabbá tételével, a szakirányú képzésekkel, illetőleg minél pontosabb, részletesebb statisztikákkal. Ugyanakkor a legjobb az lenne, ha nem kifejezetten a pénzmosás ellen lépnének fel, hanem már az azt megalapozó alaphűncselekmények felderítése megtörténne.⁵⁹

A szervezett bűnözés elleni harcban kiemelten jelentős szerepe van a bűncselekményből eredő vagyon elvonásának, ugyanakkor ez a szankció más, olyan bűncselekményeknél is alkalmazható és hatékony, ahol a cél a haszonszerzés. A szervezett bűnözés esetében célravezetőbb a szervezet céljára, a haszonszerzésre, vagyonszerzésre irányuló büntetésekre koncentrálni, nem csak a természetes személyek felelősségre vonására, mivel ők könnyen pótolhatóak, így a szervezet folytatni tudja bűnös tevékenységét. Ha erre koncentrálnának, akkor értelmét vesztené a bűncselekmény elkövetése. Ezenfelül a bűnös vagyon visszaszerzése révén biztosítható a sértett kárenyhítése is. A jogalkotással, a szankciórendszerrel azt az üzenetet kell közvetíteni az elkövetők felé, hogy nem éri meg a deliktumokat megvalósítani, hiszen az igazságszolgáltató gépezet meg fogja őt fosztani a deliktum nyereségétől.

A pénzügyi folyamatokat tekintve, az elmúlt évek

⁴⁸ SINKU Pál: *A pénzmosás miatti bűnügyek gyakorlata – az ügyészi jogalkalmazás tapasztalatai* In: BARABÁS A. Tünde – VÓKÓ György (szerk.): *A bonis bona discere – Ünnepi kötet Belovics Ervin 60. születésnapja alkalmából*. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet Pázmány Press; 2017. 136.

⁴⁹ „partially compliant”

⁵⁰ „largely compliant”

⁵¹ <https://bit.ly/3rpC6zF> MONEYVAL publishes follow-up report on Hungary.

⁵² B/7481 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2018. évi tevékenységéről, B/12207. A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2019. évi tevékenységéről.

⁵³ B/7481 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2018. évi tevékenységéről 12., 18. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/v1xpafigh/2020/08/ogy_beszamolo_2018.pdf

⁵⁴ Uo. 7–8.

⁵⁵ KRÁNITZ Mariann (1995): i. m. 147.

⁵⁶ INZELT Éva (2015a): i. m. 13.

⁵⁷ TÓTH Mihály: i. m. 408.

⁵⁸ PINTÉR Fruzsina: A bűnös vagyon visszaszerzésének bírói gyakorlata. *Diskurzus*, 2017/1. szám, 37. https://epa.oszk.hu/02200/02234/00015/pdf/EPA02234_Diskurzus_2017_01_035-051.pdf 49–50.

⁵⁹ KÁRMÁN Gabriella – MÉSZÁROS Ádám – TILKI Katalin: i. m. 96–97.

ben egyre népszerűbbé vált a mobiltelefonon való fizetés lehetősége, amihez csupán egy applikációnak a letöltésére van szükség, illetve egy Facebook- vagy Google-fiókra, vagy e-mail-címre. Így természetesen maga a pénzküldés is leegyszerűsödött. Ezek az applikációk a jövőben a pénzügyi profilalkotásban hatalmas segítséget fognak jelenteni, és így a vagyonvisszaszerzésnek az alapját fogják adni. Megállapítható tehát, hogy az egyre inkább digitalizálódó világban az elektronikus, digitális nyomoknak nagy súlyuk van, hiszen minden egyes nap minden személy, aki jelen van a digitális térben, nyomokat, információkat hagy maga után, minden szándéktól mentesen.⁶⁰

William Gardnernek a Miskolci Egyetemen tartott előadása hozzásegít minket ahhoz, hogy rálátásunk legyen az Egyesült Államokban zajló bünvádi eljárásokra. Amerikában a kormány igen jelentős összeget költ ezeknek a bűncselekményeknek a felderítésére, így az sem meglepő, hogy egyre több jogász kezdett el ezen a területen dolgozni. Illetve az is sokat javított a helyzeten, hogy újabban a csalás miatt már hosszabb szabadságvesztéssel büntetik az elkövetőket. Ami azonban igazán nagy változást és fejlődést hozott a vállalatok, gazdasági társaságok büntetőjogi felelősségre vonása tekintetében, az az, hogy miután a szövetségi ügyészség belátta, hogy kevesen vannak ahhoz, hogy az amerikai vállalatokat vizsgálják, a kormány bevezetett egy új elvet, mely szerint kötelező a vállalatoknak magukat is vizsgálniuk. Erre úgy tudták rávenni a vállalatokat, hogy amennyiben a vállalat vizsgálja saját magát, és megbünteti azt, aki szabálytalanságot követett el, akkor a vádemelést mellőzik, vagy pedig a vádat ejtik a vállalat ellen. Ez azóta már megszokottá vált, a vállalatoknál dolgozó jogászok végzik el ezeket a belső vizsgálatokat.⁶¹ A megelőzés kérdésében nálunk is előremutató lehetne, ha maguk a gazdasági társaságok válnának érdekeltté abban, hogy ezt a fajta bűnözést megelőzzék.⁶²

A fehérgalléros bűnözés elleni küzdelemben nagy szerepet játszik a tömegkommunikáció, tehát a köz-

vélemény hiteles tájékoztatása. Ez összefügg a társadalomnak a fehérgalléros elkövetőkhöz való hozzáállásával, hogy mennyire elfogadóak, megengedőek velük szemben, hiszen – ahogy már ez korábban is látszott – ezeket az elkövetőket sokszor nem tekintik valódi bűnözőknek, kevésbé ítélik el őket sőt esetenként szimpátia is kialakul az irányukban.⁶³ Ennek a gondolkodásmódnak az átforgalmazásában a média igen nagy segítségünkre lehetne.

5. Zárszó

Összefoglalva, megállapítható az, hogy a fehérgalléros bűnelkövetők a „hagyományos” bűnözőknél tanultabban, biztos anyagi háttérrel rendelkező személyek, akik hatalommal és/vagy nagy tekintéllyel rendelkeznek. A fehérgalléros bűnözésre igen jellemző látencia tanulmányozása során arra jutottam, hogy mind a hagyományok, mind az áldozati oldal jellegzetessége („áldozatnélküliség”) hozzátesz ahhoz, hogy ezek a bűncselekmények ritkán kerülnek a napvilágra, és mindezek mellett nem szabad megfelelni arról sem, hogy az elkövetők magasabb kvalifikáltsága és jobb anyagi helyzete révén jobban el tudják rejteni a bűnözésüket. Érzékelhető, hogy ebben az esetben nem egy kifejezett büntetés vagy intézkedés lenne a leghatékonyabb eszköz, hanem egy mindenre kiterjedő, széles körű szabályozási rendszer. Valószínűsíthetően egyre fontosabbá fog válni a modern számítástechnika felhasználása is a bűncselekmények és a bűnös vagyon felderítése kérdésében. Az igazságszolgáltatással kapcsolatos szabályokon kívül pedig fontos más tényezőket is figyelembe venni, mert a közvélemény hiteles tájékoztatása nagy hatással van a társadalom hozzáállására, mely pedig a látencia kérdésével is összefüggésben áll. Azonban mindezek mellett az is világossá vált, hogy a fehérgalléros bűnözésből származó profit az esetek nagy részében különösen nagy, így az elkövetéstől visszatartó erő elsősorban a bűnözés során megszerzett vagyonnak az elkövetőtől való elvételében rejlik.

⁶⁰ NYITRAI Endre: A bűncselekményből eredő vagyon visszaszerzése. *Ügyészek Lapja*, 27. évf. 2020/2–3. sz. 48–50.

⁶¹ WILLIAM GARDNER: *A fehérgalléros bűnözéssel szembeni bünvádi eljárások alakulása Amerikában*. ford.: Jakab Nóra. In: *Lectiones honoris causa: „Új kihívások Európában – a jogtudomány válaszai”*: a 2007. május 4-én a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán megtartott jubileumi konferencia előadásai. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2008. 155., 158–159.

⁶² KORINEK László: i. m. 300.

⁶³ INZELT Éva (2015a): i. m. 13–14.